

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Stillhet – et gode å ta vare på

Statssekretær Heidi Sørensen,
Miljøverndepartementet

Konferanse om stillhet, Oslo 22.04.09

Foto: Jarl Andre Skarsten

God formiddag og velkommen til konferanse om hvorfor og hvordan vi kan ta vare på stillheten !

Vi har nettopp lagt bak oss påskeuka, som betegnes som "Den stille Uken" . De fleste av oss forbinder det med stillhet, ro, avkopling, naturopplevelser, sosialt samvær og et lavt tempo.

"Noise Awareness Day" – Støyfri dag – har de siste 15 årene blitt markert verden over. Også her i Norge i regi av bl.a. Norsk forening mot Støy.

I en lederartikkel i tidsskriftet "Støymåler ´n" (nr. 2-2002) skrev redaktør Hagen følgende:

" Tida er inne for å gå fra "aware" – å være oppmerksom på - til "beware" med en mer skjerpet og handlingsvillig årvåkenhet. Norge er et ressurssterkt land, også når det gjelder fred og ro. Vi har mye å miste..."

For meg er stillhet et lydmiljø fritt for menneskeskapte u-lyder - der naturens lyder har fortrinn.

Barn på tur: "Det var så stille at vi kunne høre mange lyder".

Ro er ikke nødvendigvis stille, i betydningen uten lyd.

Det er vind som rusker i løv.

Barnelatter i det fjerne.

Fisk som vaker i et tjern.

Bølgeskvulp.

Naturen kan lage ganske mye lyd.

Målt på støyskalaen kan fossebrus og vinterstormer brøle langt over grenseverdiene uten at det plager oss.

"Jeg har hørt sneen falle", skriver den svenske forfatteren

Peter Englund i boka "Om stillhetens historie".

[Kan vurdere å lese opp diktet]

NRKs program "Ut i naturen" hadde som tema "Stillhetens lommer" - for noen år siden. I et intervju beskrev Inge Eidsvåg menneskets historiske forhold til dette temaet slik:

"Opprinnelig satte høye lyder, som tordenskrall eller brøl fra ville dyr, kroppen vår i alarmberedskap. Dette skjedde ikke så ofte.

I dag har støybildet endret seg, uten at vi mennesker har tilpasset oss denne forandringen rent genetisk. Dermed bruker vi mye av vår oppmerksomhet på å stenge støyen ute.

Naturlyder, ro og stillhet lokker oss derimot til å åpne oss".

I forbindelse med det første "Friluftslivets år" i 1993, utførte Markeds- og mediainstituttet (MMI) en undersøkelse for Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) om hva vi verdsatte høyest ved friluftslivet.

De viktigste motivene for å gå på tur (ca. 85%) var:

"å komme bort fra stress og mas"

"å oppleve naturens stilhet og fred"

" å komme ut i frisk natur og vekk fra støy og forurensning."

Nylig (2009) gjennomførte Synovate (tidl. MMI) en tilsvarende undersøkelse på oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning og FRIFO.

Resultatene er klinkende klare:

1) 92 % av befolkningen bekrefter at de går på tur, og tallet har økt siden 1993.

2) Friluftsliv er en viktig fritidsaktivitet for over halvparten av de spurte.

3) Fysisk aktivitet og kontemplative verdier (ro, stilhet, harmoni) er de viktigste motivene for å gå på tur.

Stillhet er et viktig tema i vår tid.

Støy et individuelt problem

Stillhet en kollektivt utfordring

- i hverdagen; i bo- og nærområdene
- i fritiden; i rekreasjon og i natur

Vi er opptatt av det som enkeltmennesker og i mindre grupper som i familien, borettslaget og vellet.

Men, temaet fordrer større offentlig og kollektiv innsats.

Stillhet er en truet ressurs både i vår fritid; i rekreasjon og natur...

...men, også i våre nærområder og i hverdagens friluftsliv.

Stillhet - viktig for helse, miljø og livskvalitet

Jevnlige "doser" stillhet og ro gjør oss bedre rustet til å takle dagliglivets vedvarende og mangeartede belastninger av støy – fysisk og mentalt.

Stillhet er en vesentlig kvalitet ved natur- og friluftslivsopplevelsen.

Tilsvarende kan en støykilde "punktere" et vakkert landskap og øke vårt stressnivå.

Transportøkonomisk institutt har på oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning, kartlagt utenlandske turisternes preferanser ved vinteropphold i Norge.

71 % svarte at stillhet var svært eller ganske viktig for dem.

Vi må bli flinkere både til å verne om og å synliggjøre stillhet som et gode, en kvalitet og en unik, norsk naturressurs.

Vi trenger "kortreist" stillhet

Behovet for stillhet øker dramatisk-
både i hverdag og fritid

Støyplagen skal ned 10% innen 2020,
sammenliknet med 1999

Antall personer utsatt for over 35 db innendørs skal
reduseres med 30 % innen 2020 i forhold til 2005

8

Foto: Marianne Gjerv

Dette bildet kan tilsynelatende se ut som en høy fjelltopp, men det er en liten tue med nysnø. Den får oss til å stoppe opp, lytte og undres.

Vi trenger områder som gir oss "kortreist" stillhet, både i hverdag og fritid.

Våre nasjonale mål er at støyplagen skal ned 10% innen 2020, sammenliknet med 1999,

og at antall personer utsatt for over 35 desibel innendørs, skal reduseres med 30 % innen 2020, i forhold til 2005.

Handlingsplan for reduksjon av støy

I Regjeringens miljømelding fra 2006/2007 (St.meld. nr. 26), står det at regjeringen i tillegg til å innføre nasjonale mål for reduksjon av støy vil:

Gjennomføre en handlingsplan for 2007-2011.

Det innebærer bl.a:

- Kamp mot de store støykildene – veitrafikken står for 80% av plagene
- Styrket FoU-satsing
- Forebyggende grep i areal-planleggingen

Retningslinjer for utendørs støy i arealplanleggingen

10

Foto: Marianne Gjorv

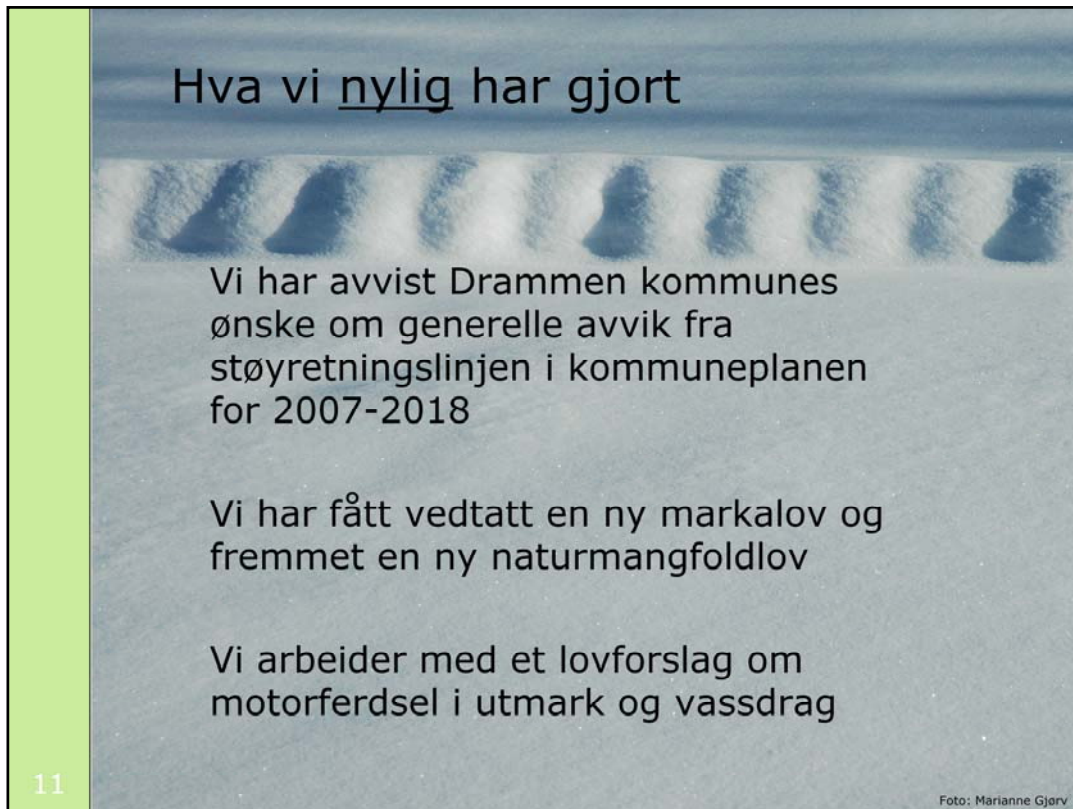
Bildet viser deler av utbyggingen i Bjørvika, en del av Oslo som har vært støybelastet og som mange frykter fortsatt kan bli det.

Retningslinjer for utendørs støy i arealplanleggingen, fra Miljøverndepartementet (T-1442,2005):

- skal forebygge støyplager og
- utfordrer kommunene til å kartlegge og ivareta stille områder.

Retningslinjen forutsetter kartlegging av støysoner for en rekke støykilder. Den forholder seg først og fremst til støy som berører boliger.

Den anbefaler dessuten at kommunene kartlegger stille områder. Oslo kommune vil presentere sine tanker og erfaringer om dette etter lunsj i dag.

Hva vi nylig har gjort

Vi har avvist Drammen kommunes ønske om generelle avvik fra støyretningslinjen i kommuneplanen for 2007-2018

Vi har fått vedtatt en ny markalov og fremmet en ny naturmangfoldlov

Vi arbeider med et lovforslag om motorferdsel i utmark og vassdrag

11

Foto: Marianne Gjørsv

Drammen har kartlagt støy som et ledd i arbeidet med sin kommuneplan. I kommuneplan for 2007-2018 har Drammen åpnet for avvik fra bestemmelsene om støy i en rekke sentrumsnære bydeler.

Fylkesmannen gikk imot forslaget og SFT støttet fylkesmannen. Departementet har nå avvist kommunens forslag, nettopp av hensyn til å forebygge støyplager og ivareta stille områder.

Markalovens positive verdi for stillhet, går jeg ut fra at denne forsamlingen forstår.

Vi arbeider med et lovforslag om motorferdsel i utmark og vassdrag. Det er allment kjent at det er ulike oppfatninger partiene i mellom, først og fremst om rekreasjonskjøring skal tillates.

Gjeldende lov har forbud mot motorisert ferdsel i utmark med unntak for nyttekjøring. Å tillate rekreasjonskjøring vil bryte med dette prinsippet og svekke miljøprofilen.

Vi legger opp til å fremme ny lov om motorferdsel i utmark i

Bildet viser Sognsvann, et friluftsområde nært byen som mange i Oslo søker til på varme sommerdager.

De kommunene som ikke alt har gjort det, bør kartlegge stille områder og lage planer for å ivareta stillheten, både i utvalgte steder i byggesonen og i naturområdene.

Kommunene kan bl.a. gjøre dette gjennom sitt engasjement i "Framtidens byer" og "Livskraftige kommuner".

Jeg vil utfordre dere til å diskutere følgende problemstillinger:

- Bør det vurderes å teste ut noen pilotkommuner for å få mer trøkk i arbeidet med å følge opp stillhet som tema?
- Bør vi sette oss mål for stillhet i grøntstruktur og friområder?
- Bør vi se på særskilte mål for stillhet i noen grønne lunger i byggesonen?

Jeg er svært skeptisk til å tillate rekreasjonskjøring.

Høyre og Fremskrittspartiet har nylig fremmet hvert sitt forslag om økt myndighet til kommunene når det gjelder snøskuterkjøring.

Høyres forslagsstillere argumenterer slik:

*"Mens kjøring på snø og is ikke medfører varige skader på naturen **utover støyplogen**, kan barmarkskjøring medføre betydelige skader på følsomme områder."*

Undersøkelser viser at

Ca 83 % er uenige i at det bør bli lettere å få tillatelse til å bruke motor-kjøretøy i utmark

Ca 60% vil ha dagens eller strengere regler for fritidskjøring med snøskuter

14

Undersøkelser viser imidlertid at det er vi som har folkemeningen på vår side:

Tall fra TNS Gallups "Natur- og miljøbarometer fra 2001-2007 og Sentio-Nor-Stats undersøkelse for Nationen for et par år tilbake, viser at

- Ca 83 % er uenige i at det bør bli lettere å få tillatelse til å bruke motorkjøretøy i utmark.

- Ca 60% vil ha dagens eller strengere regler for fritidskjøring med snøskuter.

Bildet er fra Rådhusplassen i Oslo.

Fra å være ett av de mest trafikkerte områdene i landet, framstår dette nå som en av hovedstadens rolige og idylliske plasser, takket være politisk handlekraft.

For de som vil ha enda roligere områder, er øyene i Oslofjorden kun en kort båttur unna.